

Sammanställning av uppgifter från lärarenkät vid ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk i åk 5, vt 2010

I år har vi fått in enkätsvar från 1670 lärare. Av dessa har 81 % använt provet med alla sina elever och 19 % har använt provet med en del av sina elever. Vanligaste anledningarna till att man inte använt provet med alla elever är:

- Elever som är nyanlända till Sverige.
- Elever som befunnit sig i landet och läst svenska för kort tid.
- Elever i behov av särskilt stöd har fått avstå då detta enligt läraren endast skulle påverka dem negativt.
- Frånvaro för vissa elever under dagar för vissa delprov.

Det är försvinnande få som har haft elever som vägrat göra proven. Däremot nämner några hur elever med diagnoser eller i särskilt behov av stöd har erbjudits extrahjälp eller att få avstå, vilket eleverna då starkt avvisat eller tackat nej till.

På frågan om man använt provdelar från tidigare ämnesprov svarar 21,6 % att man använt det. Då har man främst använt sig av provexemplen som finns på skolverkets hemsida och man har gjort det för att avdramatisera provsituationen och ge eleverna en förförståelse för provens utformning.

Synpunkter på provet som helhet

De allra flesta lärare som besvarat enkäten tycker att provet varit bra (58,5 %) eller ganska bra (38,7 %). Dessa siffror skiljer sig inte nämnvärt från förra årets resultat från enkäten där andelen som svarade ”bra” var 61 % och ”ganska bra” 34 %. Positiva reaktioner riktas även mot texthäftets innehåll där 50,7 % menar att det var tilltalande och intressant och 47,5 % tycker att innehållet var ganska tilltalande och intressant. Bland kommentarerna kan vi dock se att provet kan behöva förnyas, i synnerhet självvärderingsblanketten och att del C och del D var för lika.

Synpunkter på delprov A och B

Nästan alla (95,4 %) anser att uppgifterna till delprov A: *Kojan* var lagom krävande. Några anser att frågorna till läsförståelsen är svår rättade då frågorna inte riktigt är av ”rätt eller fel”-karaktär. Som med delprov A menar 96 % av lärarna att uppgifterna i delprov B: *På jakt efter urgamla skatter* var lagom krävande. Bland kommentarerna finns det dock flera som uttrycker att delprovet liksom frågorna var för enkla.

Synpunkter på delprov C

58,7 % tycker att skrivuppgiften i delprov C fungerade bra, och 33,7 % tycker att den fungerade ganska bra. De flesta (90,8 %) tycker att eleverna hade lätt att komma igång med uppgiften. En av kommentarerna är att temat på uppgiften inte fängade eleverna eller att den inte inspirerade till skrivande. Vissa stadsskolors elever hade svårt att relatera till kojor som företeelser och vissa hade aldrig byggt en koja. Liknande åsikter uttrycks kring faktatexten om arkeologi som långt från elevernas föreställningsvärld. Det sistnämnda uttrycks framförallt av andraspråklärare.

Sedan är det många som tycker att fråga 8 på lärarenkäten, i synnerhet 8b och 8c, var konstigt formulerade. Detta är fullt förståeligt då ”skrev bättre än vanligt” och ”skrev ungefär som de brukar” faktiskt skulle kunna ses som två svarsalternativ på samma fråga. Det bör dock

nämnas att 86,2 % tycker att eleverna skrev ungefär som de brukar. Det är ett relativt stort bortfall på fråga 8, sannolikt till följd av den förvirring som uppstår i och med de snarlika frågorna.

Synpunkter på delprov D

Skrivuppgiften i delprov D fungerade bra enligt 46,8 % och ganska bra enligt 43,5 %. Liksom med fråga 8 är det många som tycker att fråga 10 var konstigt formulerad, med avseende på likheten mellan 10b (eleverna skrev bättre) och 10c (eleverna skrev som de brukar). Det är även här ett relativt stort bortfall, men 84,4 % menar att eleverna skrev som de brukar. Här efterfrågas också tydligare instruktioner till eleverna om att det ena alternativet i delprov D är en argumenterande text.

Synpunkter på delprov E

92,7 % tycker att högläsningen fungerade bra och hela 97,7 % anser att det gick lätt för eleverna att para ihop en dikt med en bild ur texthäftet. Vad gäller elevernas engagemang i uppgiften anser 83,3 % av lärarna att eleverna verkade engagerade. På frågan om hur väl det gick att bedöma elevernas muntliga förmåga i uppgiften tycker 40,3 % att det gick bra och 43,8 % att det gick ganska bra. 14,1 % tycker att det gick ganska dåligt att bedöma. Den generella uppfattningen i kommentarerna verkar vara att eleverna uppskattat provdelen mer än lärarna. Svårigheterna med detta delprov är att organisera så att man kan lyssna och bedöma.

Synpunkter på självvärderingsdelen

45,6 % anser att eleverna reagerat positivt på frågorna och bara 1,4 % menar att eleverna reagerat negativt. Av lärarna själva anser 32,8 % att värdet av självvärderingen var bra och 49,9 % anser att det var ganska bra. Bland dem som kommenterat råder det delade meningar om värdet av denna provdel. Av den kritik som kommer fram verkar det som att det är svårt att se syftet med provdelen, och att den inte bidrar till kunskapsprofiler. Bland annat tycker några lärare att matematikdelens variant var bättre.

Synpunkter på underlaget för bedömning

På frågan om bedömningsanvisningarna gett tillräckligt underlag för bedömning skiljer svaren något mellan muntlig förmåga, att läsa och förstå, samt skriftlig förmåga. 27,9 % har svarat absolut på om bedömningsanvisningarna gett tillräckligt underlag för bedömning av muntlig förmåga. För ”att läsa och förstå” är denna siffra 53,5 % och för ”skriftlig förmåga” är den 33,0 %. I tabell 1 kan man se att lärarna totalt sett har haft störst hjälp av bedömningsanvisningarna till delen ”att läsa och förstå”. På de andra två delarna har man inte haft lika stor nytta av bedömningsanvisningarna. Något som också märks i kommentarerna där många anser att det är luddiga bedömningskriterier angående gränsen för att ha nått kravnivån för delprovet, i synnerhet på de skriftliga uppgifterna. Fler elevtexter efterfrågas för att kunna jämföra med, både exempel från svenska och från svenska som andraspråk.

Tabell 1. Har bedömningsanvisningarna gett tillräckligt underlag för bedömning av elevernas arbeten när det gäller...

Fråga	Absolut	I stort sett	I viss mån	Absolut inte
17a muntlig förmåga	27,9%	55,4%	15,6%	1,2%
17b att läsa och förstå	53,5%	43,4%	2,7%	,3%
17c skriftlig förmåga	33,0%	52,9%	12,4%	1,6%

Bedömningsunderlaget *Kvalitet i elevtext* har varit till stor hjälp enligt 38,6 % och till viss hjälp enligt 56,6 %. Förutom fler elevexempel efterfrågas det i kommentarerna att frågor borde konstrueras så att det är lättare att sätta rätt eller fel, och formuleringar som ”även andra svar kan vara godtagbara” borde undvikas i bedömningsanvisningarna.

22,1 % anser att de haft stor hjälp av noteringsunderlaget *Kvalitet i samtal* för bedömning av den muntliga uppgiften. 63,9 % anser att underlaget varit till viss hjälp och 14,0 % menar att det inte varit till särskilt stor hjälp. Någon kommenterar att underlaget ter sig något märkligt.

Vad gäller kunskapsprofilen så har 80,7 % av lärarna använt den. En digital mall för kunskapsprofilen efterfrågas då det blir för mycket jobb med handskrivna kommentarer till alla. 65,6 % anser att kunskapsprofilen varit bra som ett sätt att summera lärarens iakttagelser om elevens olika förmågor. 27,3 % anser att den varit ganska bra.

Slutligen anser 44,3 % att de haft stor hjälp av ämnesprovet vid bedömningen av elevernas kunskaper i svenska och svenska som andraspråk. 52,1 % anser att de har haft viss hjälp och 3,6 % har inte haft särskilt stor hjälp av ämnesprovet. Man kan se en liten skillnad i kommentarerna där lärare som nyligen kommit in i en klass har haft stor hjälp av ämnesprovet, medan de lärare som haft sina klasser en längre tid menar att ämnesprovet antingen bekräftar den bild de redan hade eller att proven kan vara lite överflödiga då de redan känner till elevernas svagheter och styrkor.

Hur bedömningen har skett med avseende på om man bedömt ensam eller med medbedömare etc. skiljer sig mellan de olika proven. På delprov A och B (läsförståelse) samt delprov E (muntlig övning) tenderar lärarna att bedöma samtliga prestationer på egen hand, i synnerhet i delprov E (61,3 %). På delprov A och B är det relativt stor andel som låter medbedöma vissa elevarbeten. På delprov C och D är det framförallt vissa elevprestationer som medbedömts, och det är en klar majoritet som i någon utsträckning använder sig av medbedömning.

Tabell 2. Hur har ämnesprovet bedömts?

Delprov	Samtliga elevprestationer har bedömts av mig ensam	Samtliga elevprestationer har bedömts av annan lärare	Samtliga elevprestationer har medbedömts	Många elevprestationer har medbedömts	Vissa elevprestationer har medbedömts	På annat sätt
23 Delprov A, B	47,1%	2,2%	9,4%	12,2%	29,0%	,1%
23 Delprov C, D	22,4%	2,8%	15,8%	21,5%	37,3%	,3%
23 Delprov E	61,3%	3,9%	9,6%	8,0%	15,7%	1,5%

76,3 % av lärarna i enkäten svarar att de genomförde gruppuppgiften och 57,6 % anser att den som helhet fungerade bra och 39,4 % att den fungerade ganska bra. 30,9 % tycker att det gick bra att bedöma elevernas muntliga förmåga i uppgiften och 56,6 % tycker att det gick ganska bra. Bland kommentarerna kan man se många positiva reaktioner på denna uppgift som genomförs i samverkan med matematiken. Även eleverna har tyckt att det varit en rolig och engagerande uppgift. Det är den uppgift som fått mest positivt gensvar, av dem som genomfört den.

Bland övriga synpunkter är den vanligaste kommentaren en uppmaning att göra kunskapsprofilen och bedömningsmaterialet digitalt och att provdelarna ska kunna anpassas för dator.

Tobias Dalberg
2010-08-26